

**Wykaz potencjalnych wykroczeń
mogących stanowić element naruszeń porządku prawnego w związku z kampanią wyborczą
oraz wyborami Prezydenta RP
(charakterystyka wykroczeń, zasady stosowania postępowania mandatowego
i postępowania przyspieszonego)**

W zależności od osoby sprawcy (pełnoletni/nieletni) Policja realizując ustawowe obowiązki wynikające z *ustawy o Policji*, w zakresie wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, podejmuje działania na podstawie obowiązujących przepisów w tym m.in. w zakresie prawa wykroczeń.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń* (Dz.U. z 2023 r. poz. 2119 z późn. zm., zwanej dalej k.w.), wykroczeniem jest zawiniony czyn człowieka, szkodliwy społecznie, zabroniony pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 zł lub nagany.

Mając powyższe na uwadze należy wskazać wykroczenia, które mogą być popełniane przez potencjalnych sprawców, jak też możliwe sposoby reakcji Policji na zaistniałe zdarzenia.

Potencjalne wykroczenia, które mogą być popełniane w związku z wyborami

Ustawa – Kodeks wykroczeń:

Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu

- art. 49 § 1 i 2 – lekceważenie Narodu i Państwa
- art. 50 – nie opuszczenie zbiegowiska publicznego pomimo wezwania właściwego organu
- art. 50a – posiadanie niebezpiecznego przedmiotu w okolicznościach wskazujących na zamiar użycia go w celu popełnienia przestępstwa
- art. 51 § 1 i 2 – zakłócenie spokoju i porządku publicznego
- art. 52 – naruszenie przepisów o zgromadzeniach
- art. 52a – publiczne nawoływanie do przestępstwa
- art. 54 – naruszenie przepisów porządkowych
- art. 63a – nielegalne umieszczanie ogłoszeń
- art. 63b – nielegalne umieszczanie reklam

Wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym

- art. 67 – usuwanie, uszkodzanie ogłoszeń

Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej

- art. 140 – nieobyczajny wybryk
- art. 141 – używanie słów nieprzyzwoitych, umieszczanie nieprzyzwoitych ogłoszeń, napisów lub rysunków

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy

- **art. 494 § 1.** Kto, w związku z wyborami, prowadzi agitację wyborczą:
 - 1) na terenie urzędów administracji rządowej lub administracji samorządu terytorialnego bądź sądów,

- 2) na terenie zakładów pracy w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie,
- 3) na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub oddziałów obrony cywilnej bądź skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych,
- 4) w lokalu wyborczym lub na terenie budynku, w którym lokal się znajduje
 - podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto prowadzi agitację wyborczą na terenie szkół wobec uczniów.

- **art. 495 § 1.** Kto, w związku z wyborami:

- 1) umieszcza plakaty i hasła wyborcze na ścianach budynków, przystankach komunikacji publicznej, tablicach i słupach ogłoszeniowych, ogrodzeniach, latarniach, urządzeniach energetycznych, telekomunikacyjnych i innych bez zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości, obiektu albo urządzenia,
- 2) przy ustawianiu własnych urządzeń ogłoszeniowych w celu prowadzenia kampanii wyborczej narusza obowiązujące przepisy porządkowe,
- 3) umieszcza plakaty i hasła wyborcze w taki sposób, że nie można ich usunąć bez powodowania szkód,
 - podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega:

- 1) pełnomocnik wyborczy, który w terminie 30 dni po dniu wyborów nie usunie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych ustawionych w celu prowadzenia kampanii, zastrzeżeniem art. 110 § 6a (obowiązek ten nie dotyczy sytuacji, w której plakaty i hasła wyborcze oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia agitacji wyborczej znajdują się na nieruchomościach, obiektach lub urządzeniach niebędących własnością Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub stowarzyszeń, komunalnych osób prawnych oraz spółek, w których większość akcji lub udziałów ma Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, oraz fundacji utworzonych przez organy władzy publicznej, a pozostawienie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych po upływie terminu 30 dni po dniu wyborów, nastąpi za zgodą właściciela;
- 2) osoba będąca redaktorem w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - *Prawo prasowe*, która dopuszcza do niewykonania obowiązku umieszczenia w informacjach, komunikatach, apelach i hasłach wyborczych, ogłaszanych w prasie drukowanej na koszt komitetów wyborczych wskazania przez kogo są opłacane i od kogo pochodzą.
 - **art. 496.** Kto, w związku z wyborami, nie umieszcza w materiałach wyborczych wyraźnego oznaczenia komitetu wyborczego od którego pochodzą
 - podlega karze grzywny.
 - **art. 498.** Kto, w związku z wyborami, w okresie od zakończenia kampanii wyborczej aż do zakończenia głosowania prowadzi agitację wyborczą
 - podlega karze grzywny.

- **art. 503.** Kto, w związku z wyborami, udziela korzyści majątkowej jednego komitetu innemu komitetowi wyborczemu
 - podlega karze grzywny od 1 000 do 10 000 zł.
- **art. 505 § 1.** Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia obowiązku gromadzenia środków finansowych na rachunku bankowym
 - podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie wprowadza zastrzeżenia do umowy rachunku bankowego zawartej przez niego w imieniu komitetu wyborczego o wymaganym ustawą sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu wyborczego oraz dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych przez komitet wyborczy, a także o dopuszczalnym terminie dokonywania wpłat.

- **art. 505a.** Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia obowiązku prowadzenia, umieszczania na stronie internetowej lub uaktualniania rejestru zaciągniętych kredytów lub rejestru wpłat osób fizycznych
 - podlega karze grzywny.
- **art. 511.** Kto pobiera od udzielającego pełnomocnictwa do głosowania opłatę za głosowanie w jego imieniu
 - podlega karze grzywny.
- **art. 512.** Kto udziela pełnomocnictwa do głosowania w zamian za jakąkolwiek korzyść majątkową lub osobistą
 - podlega karze aresztu albo grzywny.
- **art. 513a. § 1.** Kto bez uprawnienia otwiera pakiet wyborczy lub zaklejoną kopertę zwrotną podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez uprawnienia niszczy pakiet wyborczy lub zaklejoną kopertę zwrotną.
- **art. 513b. § 1.** Kto bez uprawnienia otwiera opakowanie zbiorcze, o którym mowa w art. 79, lub kopertę z dokumentami, o których mowa w art. 78, lub przetrzymuje tę kopertę w jakimkolwiek miejscu poza siedzibą obwodowej komisji wyborczej lub siedzibą właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia
 - podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udostępnia dokumenty z głosowania albo opakowanie zbiorcze, o których mowa w art. 79, nieuprawnionym podmiotom lub w celach innych niż określone w art. 79 § 3 i 4.

Charakterystyka wybranych wykroczeń,
zasady stosowania postępowania mandatowego i postępowania przyspieszonego.

Ustawa – Kodeks wykroczeń

Art. 49 § 1 k.w. – lekceważenie Narodu i Państwa

Powyższe wykroczenie nie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów

z dnia 24 listopada 2003 r. w *sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń* (Dz.U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm., zwanego dalej rozporządzeniem). Tym samym, w przypadku naruszenia ww. przepisu możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Ponadto, ustawodawca daje możliwość przeprowadzenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (Dz.U. z 2024 r. poz. 977, z późn. zm., zwanej dalej k.p.w.) i skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 50 k.w. – nieopuszczenie zbiegowiska publicznego pomimo wezwania właściwego organu

Powyższe wykroczenie nie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku naruszenia ww. przepisu możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Ponadto, ustawodawca daje możliwość przeprowadzenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 50a § 1 k.w. – posiadanie w miejscu publicznym noża, maczety lub innego niebezpiecznego przedmiotu w okolicznościach wskazujących na zamiar użycia go w celu popełnienia przestępstwa

Powyższe wykroczenie nie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Sprawca tego wykroczenia podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo **grzywny nie niższej niż 3 000 zł**. Zgodnie z treścią art. 50a § 2 k.w. **sąd orzeka przepadek przedmiotów** stanowiących przedmiot wykroczenia, choćby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 51 § 1 i 2 k.w. – zakłócenie spokoju i porządku publicznego

Powyższe wykroczenie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku zastosowania postępowania mandatowego zgodnie z zapisami rozdziału 17 k.p.w., grzywna nałożona za to wykroczenie w drodze mandatu karnego może oscylować w granicach od 100 do 500 zł. Należy zauważyć, że ustawodawca w ww. przypadku dopuszcza również przeprowadzenie czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 52 k.w. – naruszenie przepisów o zgromadzeniach

Powyższe wykroczenie nie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku naruszenia ww. przepisu możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Ponadto, ustawodawca daje możliwość przeprowadzenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 52a k.w. – publiczne nawoływanie do przestępstwa

Powyższe wykroczenie nie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku naruszenia ww. przepisu możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Ponadto, ustawodawca daje możliwość przeprowadzenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 54 k.w. – naruszenie przepisów porządkowych

Przepis art. 54 k.w. ma charakter blankietowy zupełny, tj. sam nie określa znamion czynu zabronionego zachowania, lecz odsyła do innych przepisów, które regulują zasady i sposób zachowania w miejscach publicznych. Omawiany przepis zawiera sankcję jedynie w stosunku do naruszeń przepisów porządkowych wydanych z upoważnienia ustawowego. Dla bytu odpowiedzialności muszą być więc spełnione dwa warunki:

- przepisy porządkowe zostały wydane z upoważnienia ustawy,
- nie zawierają sankcji (kar) za ich naruszenie.

Przepisy, o których mowa w art. 54 k.w. będą zazwyczaj aktami prawa miejscowego. Mogą to być również rozporządzenia wydawane przez upoważnione w Konstytucji RP centralne organy państwowe. Zalicza się do nich rozporządzenia porządkowe wojewody, a także organów samorządu terytorialnego.

Art. 54 k.w. nie został ujęty w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku naruszenia ww. przepisu (kwalifikowanym w zw. z przepisem porządkowym wydanym z upoważnienia ustawowego) możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Ponadto, ustawodawca daje możliwość przeprowadzenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 63a k.w. – nielegalne umieszczanie ogłoszeń

Wykroczenie z art. 63a k.w. zagrożone jest karą ograniczenia wolności albo grzywny. W § 2 tego przepisu przewidziano możliwość orzeczenia środka karnego w postaci przepadku przedmiotów służących lub przeznaczonych do popełnienia wykroczenia, choćby nie stanowiły własności sprawcy, oraz nawiązkę wysokości do 1500 zł lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego. Jeśli zatem na miejscu działania sprawcy została przez niego naprawiona szkoda lub nastąpiło przywrócenie do stanu poprzedniego, a tym samym nie będzie podstaw do orzeczenia wspomnianych wyżej środków karnych, możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Natomiast, jeśli zajdzie przeszkoda do zastosowania postępowania mandatowego należy przeprowadzić czynności wyjaśniające w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierować wniosek o ukaranie do sądu.

Art. 63b k.w. – nielegalne umieszczanie reklam

Powyższy przepis został wprowadzony do *Kodeksu wykroczeń* ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 r. o *zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu* (Dz.U. z 2015 r. poz. 774).

Zgodnie z przepisem, sankcjonowane jest zachowanie polegające na:

- naruszeniu warunków sytuowania reklamy określonych w art. 42a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o *drogach publicznych* (Dz.U. z 2024 r. poz. 320, z późn. zm.);
- naruszeniu warunków umieszczania reklamy o gabarytach większych niż dopuszczalne lub wykonane z wyrobów innych niż dopuszczalne.

Ustawodawca wskazał, iż pod pojęciem reklamy należy rozumieć umieszczone w polu widzenia użytkownika drogi:

- tablice reklamowe (wraz z elementami konstrukcyjnymi i zamocowaniami),
- urządzenie reklamowe (przedmiot materialny przeznaczony lub służący ekspozycji reklamy wraz z jego elementami konstrukcyjnymi i zamocowaniami, innego niż tablica reklamowa),
- inny nośnik informacji wizualnej niebędący znakiem drogowym, ustawionym przez gminę znakiem informującym o obiektach zlokalizowanych przy drodze (w tym obiektach użyteczności publicznej, znakiem informującym o formie ochrony zabytków lub tablicą informacyjną o nazwie formy ochrony przyrody).

Wymogi dotyczące reklam określone zostały w różnych aktach prawnych, w tym również aktach

prawa miejscowego. I tak m.in. nie jest dopuszczalne wyświetlanie na reklamie widocznej z drogi ruchomych obrazów; stosowanie efektów wizualnych i przerw pomiędzy kolejno wyświetlanymi informacjami, dodatkowo minimalny czas prezentacji informacji wizualnej musi być dłuższy niż 10 sekund. (art. 42a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o *drogach publicznych*).

Wykroczenie określone w art. 63b zagrożone jest karą ograniczenia wolności lub grzywny. Ponadto, w przypadku naruszenia omawianego przepisu przewidziana została możliwość orzeczenia środka

karnego w postaci przepadku przedmiotów służących lub przeznaczonych do popełnienia wykroczenia, choćby nie stanowiły własności sprawcy, lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego. Jeśli zatem nie będzie podstaw do orzeczenia wspomnianych wyżej środków karnych, możliwe jest zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach (tj. nałożenie grzywny w granicach od 20 do 500 zł). Natomiast, jeśli zajdzie przeszkoda do zastosowania postępowania mandatowego należy przeprowadzić czynności wyjaśniające w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierować wniosek o ukaranie do sądu.

Art. 67 k.w. – usuwanie, uszkodzanie ogłoszeń

Powyższe wykroczenie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku zastosowania postępowania mandatowego zgodnie z zapisami rozdziału 17 k.p.w., wysokość grzywny w drodze mandatu karnego za wykroczenie z art. 67 § 1 k.w. wynosi 150 zł. Należy zauważyć, że ustawodawca dopuszcza również przeprowadzenie czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 140 k.w. – nieobyczajny wybryk

Powyższe wykroczenie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku zastosowania postępowania mandatowego zgodnie z zapisami rozdziału 17 k.p.w., wysokość grzywny nałożonej za to wykroczenie w drodze mandatu karnego może oscylować w granicach od 50 do 100 zł. Należy zauważyć, że ustawodawca w ww. przypadku dopuszcza również możliwość przeprowadzenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

Art. 141 k.w – używanie słów nieprzyzwoitych, umieszczanie nieprzyzwoitych ogłoszeń, napisów lub rysunków

Powyższe wykroczenie zostało ujęte w załączniku do rozporządzenia. Tym samym, w przypadku zastosowania postępowania mandatowego zgodnie z zapisami rozdziału 17 k.p.w., wysokość grzywny nałożonej za to wykroczenie w drodze mandatu karnego może oscylować jedynie w granicach od 50 do 100 zł. Należy zauważyć, że ustawodawca w ww. przypadku dopuszcza również przeprowadzenie czynności wyjaśniających w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

Ustawa – Kodeks wyborczy

W przypadku wykroczeń stypizowanych w kodeksie wyborczym, z uwagi na treść **art. 515** tej ustawy, brak jest możliwości zastosowania postępowania mandatowego. Przepis ten stanowi:

§ 1. W przypadku skazania za wykroczenie określone w art. 495 § 1 sąd orzeka przepadek przedmiotów,
które służyły lub były przeznaczone do popełnienia wykroczenia, lub nawiazkę w wysokości do 1 500 złotych.

§ 2. W przypadku skazania za przestępstwa określone w art. 501, art. 504, art. 506 oraz art. 508 § 1 lub wykroczenia sąd orzeka przepadek przedmiotów stanowiących przedmiot przestępstwa lub wykroczenia.

§ 3. Przepadek przedmiotów, o którym mowa w § 1 i 2, orzeka się, chociażby przedmioty te nie były własnością sprawcy.

§ 4. Jeżeli orzeczenie przepadku przedmiotów, o których mowa w § 2, nie jest możliwe, sąd orzeka obowiązek uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej ich równowartość.

Tym samym, gdy wykroczenie zostało popełnione przy użyciu przedmiotu, który podlega przepadkowi należy przeprowadzić czynności wyjaśniające w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. i skierować wniosek o ukaranie do sądu.

Postępowanie mandatowe

Zgodnie z treścią art. 95 § 1 k.p.w. postępowanie mandatowe prowadzi Policja, a inne organy, gdy przepis szczególny tak stanowi.

W postępowaniu mandatowym, zgodnie z dyspozycją art. 96 § 1 k.p.w., można nałożyć grzywnę w wysokości do 500 zł, a w przypadku kumulatywnego zbiegu przepisów ustawy, o którym mowa w art. 9 § 1 k.w., do 1 000 zł.

W drodze mandatu karnego nie nakłada się grzywny za wykroczenia, za które należałoby orzec środek karny, a także w wypadku zbiegu odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie, określonym

w art. 10 § 1 k.w. W sytuacji kumulatywnego zbiegu przepisów ustawy, o którym mowa w art. 9 § 1 k.w. nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego jest możliwe jedynie, gdy w zakresie wszystkich naruszonych przepisów postępowanie mandatowe jest dopuszczalne.

W postępowaniu mandatowym, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, funkcjonariusz uprawniony do nakładania grzywny w drodze mandatu karnego może ją nałożyć jedynie, gdy:

- schwytano sprawcę wykroczenia na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia,
- stwierdzi popełnienie wykroczenia, w szczególności za pomocą przyrządu kontrolno-pomiarowego lub urządzenia rejestrującego, a sprawca nie został schwytany na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem, i nie zachodzi wątpliwość co do sprawcy czynu, w tym także, w razie potrzeby, po przeprowadzeniu w niezbędnym zakresie czynności wyjaśniających, podjętych niezwłocznie po ujawnieniu wykroczenia. (art. 97 k.p.w.).

Aby możliwe było wdrożenie postępowania mandatowego, zaistnieć muszą przesłanki dopuszczające stosowanie tego postępowania, a także nie może zaistnieć żadna przesłanka ujemna takiego postępowania.

Przesłanki dodatnie postępowania mandatowego to:

- podleganie wykroczenia postępowaniu mandatowemu (tj. za wykroczenie jest przewidziana kara grzywny),
- brak wątpliwości co do faktu popełnienia wykroczenia i osoby sprawcy,
- uznanie za wystarczającą grzywny w wysokości od 20 do 500 zł, a w przypadku zbiegu przepisów do 1000 zł,
- wyrażenie przez sprawcę zgody na przyjęcie mandatu karnego.

Istotnym dla postępowania mandatowego jest zwłaszcza fakt wyrażenia zgody na przyjęcie mandatu karnego przez sprawcę wykroczenia, a także uznanie przez funkcjonariusza organu mandatowego, że grzywna w wysokości od 20 do 500 zł będzie wystarczającym środkiem represji i będzie ona adekwatna do społecznej szkodliwości czynu i winy sprawcy.

Niemniej ważnym jest to, że żaden przepis nie stanowi, że policjant zawsze najpierw musi nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego, a dopiero w przypadku odmowy przyjęcia mandatu kierować wniosek o ukaranie do sądu.

W sytuacji, gdy wykroczenie znajduje się w tzw. taryfikatorze mandatów karnych, nie oznacza to obligatoryjności stosowania postępowania mandatowego. Wskazuje jedynie na wysokość grzywny, w przypadku wyboru takiego trybu postępowania.

Nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego nie może nastąpić po upływie 60 dni od dnia ustalenia sprawcy wykroczenia.

Funkcjonariusz nakładający grzywnę jest obowiązany wskazać jej wysokość, określić zachowanie stanowiące wykroczenie, czas i miejsce jego popełnienia oraz kwalifikację prawną, a także poinformować sprawcę wykroczenia o prawie odmowy przyjęcia mandatu karnego i o skutkach prawnych takiej odmowy.

Z treści art. 98 § 1 k.p.w. wynika, że w postępowaniu mandatowym można nakładać grzywnę w drodze mandatu karnego:

- gotówkowego, wydawanego ukaranemu po uiszczeniu grzywny bezpośrednio funkcjonariuszowi, który ją nałożył;
- kredytowanego, wydawanego ukaranemu za potwierdzeniem odbioru;
- zaocznego.

Mandatem karnym wydawanym ukaranemu po uiszczeniu grzywny bezpośrednio funkcjonariuszowi, który ją nałożył, może być nałożona grzywna jedynie wobec osoby czasowo przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub niemającej stałego miejsca zamieszkania albo pobytu. Mandat taki staje się prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny funkcjonariuszowi, który ją nałożył.

Mandatem karnym kredytowanym, wydawanym ukaranemu za potwierdzeniem odbioru, może być nałożona grzywna jedynie wobec osoby na stałe przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub mającej stałe miejsce zamieszkania lub pobytu albo mającej miejsce stałego zamieszkania lub pobytu na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Osoba ukarana powinna zostać pouczone o obowiązku uiszczenia grzywny w terminie 7 dni od daty przyjęcia mandatu oraz o skutkach nieuiszczenia grzywny w terminie. Staje się on prawomocny z chwilą pokwitowania jego odbioru przez ukaranego.

Grzywna nałożona mandatem karnym gotówkowym lub kredytowanym, może być uiszczona w formie bezgotówkowej, za pomocą karty płatniczej lub innego instrumentu płatniczego, o ile funkcjonariusz ją nakładający dysponuje odpowiednim urządzeniem do autoryzacji rozliczeń. Grzywnę uważa się za uiszczoną z chwilą potwierdzenia dokonania płatności uzyskanego z urządzenia do autoryzacji rozliczeń. W przypadku uiszczenia grzywny w tej formie, koszty związane z autoryzacją transakcji i przekazem środków na właściwy rachunek bankowy ponosi ukarany. Funkcjonariusz informuje ukaranego o możliwości uiszczenia grzywny we wskazanej wyżej formie oraz o kosztach ponoszonych przez ukaranego w związku ze skorzystaniem z tego sposobu płatności.

Mandatem karnym zaocznym można nałożyć grzywnę w razie stwierdzenia wykroczenia, którego sprawcy nie zastano na miejscu jego popełnienia, gdy nie zachodzi wątpliwość co do osoby tego sprawcy; mandat taki pozostawia się wówczas w takim miejscu, aby sprawca mógł go niezwłocznie odebrać. Mandat taki powinien wskazywać organ, na rzecz którego, w terminie 14 dni ukarany może uiścić grzywnę, oraz informować o skutkach jej nieuiszczenia w tym terminie. Staje się on prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny we wskazanym terminie.

W razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w wyznaczonym terminie grzywny nałożonej mandatem zaocznym, organ, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, występuje do sądu z wnioskiem o ukaranie. We wniosku tym należy wówczas zaznaczyć, że obwiniony odmówił przyjęcia mandatu albo nie uiścił grzywny nałożonej mandatem zaocznym, i w miarę możliwości podać także przyczyny odmowy jego przyjęcia (art. 99 k.p.w.).

Postępowanie przyspieszone

Zgodnie z postanowieniami ustawy – *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* istnieje możliwość stosowania postępowania przyspieszonego, w trakcie którego stosuje się przepisy o postępowaniu zwyczajnym, chyba że przepisy rozdziału 15 k.p.w. stanowią inaczej.

Postępowanie przyspieszone stosuje się do osób:

- niemających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione,
- przebywających jedynie czasowo na terytorium RP, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

Postępowanie przyspieszone stosuje się także, na podstawie art. 90 § 3 k.p.w. wobec sprawców niżej określonych wykroczeń, popełnionych w związku z imprezą masową, o której mowa w przepisach o bezpieczeństwie imprez masowych:

- przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, określonych w art. 50, art. 50a, art. 51 i art. 52a k.w.,
- przeciwko mieniu i urządzeniom użytku publicznego, określonych w art. 124 i art. 143 k.w.

Postępowanie przyspieszone stosuje się ponadto, gdy ustawa tak stanowi. Takiego rodzaju postępowania nie stosuje się wobec osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

Wobec sprawców wyżej wymienionych wykroczeń, w postępowaniu przyspieszonym orzeka się tylko wówczas, gdy sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia i niezwłocznie doprowadzono go do sądu. W takich przypadkach istnieje możliwość zatrzymania sprawcy wykroczenia i doprowadzenia do sądu.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 stycznia 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 76, **sygn. akt SK 6/16**) w przypadku popełnienia wykroczenia zagrożonego wyłącznie karą grzywny przez osobę przebywającą jedynie czasowo na terytorium RP, a której tożsamość została ustalona, brak jest możliwości zatrzymania takiej osoby na podstawie przesłanki określonej w art. 45 § 1 pkt 1 k.p.w.

W przedmiotowej sytuacji, o ile nie będzie możliwe i celowe zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego, o których mowa w art. 41 k.w., czy też zastosowanie postępowania mandatowego na podstawie art. 98 § 2 lub § 3 k.p.w. (np. z uwagi na brak zgody sprawcy wykroczenia na przyjęcie mandatu karnego), a zasadnym będzie przeprowadzenie postępowania przyspieszonego (z uwagi na istnienie uzasadnionej obawy, że postępowanie w trybie zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione), należy pośilkować się przepisami art. 91 § 2a – 4 k.p.w.

Zgodnie z postanowieniami art. 91 § 3 k.p.w. można odstąpić od zatrzymania i przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu, zobowiązując go do stawienia się w sądzie w wyznaczonym czasie i miejscu. W takim przypadku Policja i Straż Graniczna mogą zatrzymać sprawcy paszport lub inny dokument uprawniający do przekroczenia granicy, który wraz z wnioskiem o ukaranie przekazują sądowi.

Jednocześnie, w myśl art. 92 k.p.w., w postępowaniu przyspieszonym:

- wniosek o ukaranie może ograniczyć się do wymogów określonych w art. 57 § 2 i § 3 pkt 1 i 3 k.p.w. - może też być złożony ustnie do protokołu,
- sąd bez zbędnej zwłoki przystępuje do rozpoznania sprawy, zaznaczając w protokole, że prowadzi ją w trybie przyspieszonym oraz odnotowując godzinę doprowadzenia obwinionego;
- sąd zobowiązuje obwinionego do pozostania do dyspozycji sądu do zakończenia rozprawy pod rygorem wydania orzeczenia pod jego nieobecność; tak wydany wyrok nie uważa się za zaoczny;
- w razie przerwania rozprawy na okres dłuższy niż 3 dni sprawę rozpoznaje się w postępowaniu zwyczajnym;
- uzasadnienie wyroku sporządza się tylko na wniosek strony złożony ustnie do protokołu rozprawy bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku;
- termin do wniesienia środka odwoławczego wynosi 3 dni i biegnie od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem;
- sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę najpóźniej w ciągu miesiąca od daty jej wpływu do tego sądu.

W razie ustalenia, że brak jest warunków uzasadniających prowadzenie sprawy w trybie przyspieszonym:

- prezes sądu przed wszczęciem postępowania zwraca oskarżycielowi wniosek o ukaranie do uzupełnienia braków formalnych, gdy wniosek ten ograniczał się do wymogów wskazanych w art. 92 § 1 pkt 1 k.p.w., jeżeli jednak wniosek o ukaranie odpowiada wymogom określonym w art. 57 § 2–4 k.p.w., rozpoznaje się go w postępowaniu zwyczajnym;
- sąd wydaje postanowienie o zmianie trybu na zwyczajny, gdy brak podstaw do prowadzenia postępowania przyspieszonego ustalono po wszczęciu postępowania.

Dążąc do zapewnienia niepodważalnego materiału dowodowego na potrzeby prowadzonych czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia niezbędnym jest wykorzystywanie dostępnych materiałów filmowych, pochodzących w szczególności z nagrań:

- własnych Policji,
- miejskiego systemu monitoringu oraz systemów monitoringu poszczególnych obiektów (np. szkoły, instytucje, etc.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

(t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383)

Rozdział XXXI. Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum.

Przestępstwa związane z fałszowaniem dokumentów wyborczych.

Art. 248. Kto w związku z wyborami do Sejmu, do Senatu, **wyborem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej**, wyborami do Parlamentu Europejskiego, wyborami organów samorządu terytorialnego lub referendum:

- 1) sporządza listę kandydujących lub głosujących, z pominięciem uprawnionych lub wpisaniem nieuprawnionych,
 - 2) używa podstępów celem nieprawidłowego sporządzenia listy kandydujących lub głosujących, protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych,
 - 3) niszczy, uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty wyborcze albo referendalne,
 - 4) dopuszcza się nadużycia lub dopuszcza do nadużycia przy przyjmowaniu lub obliczaniu głosów,
 - 5) odstępuje innej osobie przed zakończeniem głosowania niewykorzystaną kartę do głosowania lub pozyskuje od innej osoby w celu wykorzystania w głosowaniu niewykorzystaną kartę do głosowania,
 - 6) dopuszcza się nadużycia w sporządzaniu list z podpisami obywateli zgłaszających kandydatów w wyborach lub inicjujących referendum
- podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przeszkadzanie w przeprowadzeniu wyborów.

Art. 249. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza:

- 1) odbyciu zgromadzenia poprzedzającego głosowanie,
 - 2) swobodnemu wykonywaniu prawa do kandydowania lub głosowania,
 - 3) głosowaniu lub obliczaniu głosów,
 - 4) sporządzaniu protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych,
- podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Bezprawne wpływanie na głosowanie innej osoby w wyborach

(naruszenie swobody głosowania).

Art. 250 Kto, przemocą, groźbą bezprawną lub przez nadużycie stosunku zależności, wywiera wpływ na sposób głosowania osoby uprawnionej albo zmusza ją do głosowania lub powstrzymuje od głosowania, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Kupowanie i sprzedawanie głosów wyborczych

(nakłanianie do głosowania).

Art. 250a.

§ 1. Kto, będąc uprawniony do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo takiej korzyści żąda za głosowanie w określony sposób, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udziela korzyści majątkowej lub osobistej osobie uprawnionej do głosowania, aby skłonić ją do głosowania w określony sposób lub za głosowanie w określony sposób.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 albo w § 3 w związku z § 1 zawiadomił organ powołany do ścigania o fakcie przestępstwa i okolicznościach jego popełnienia, zanim organ ten o nich się dowiedział, Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może odstąpić od jej wymierzenia.

Zapoznanie się z treścią głosu wbrew woli osoby głosującej

(naruszenie tajności głosowania).

Art. 251. Kto, naruszając przepisy o tajności głosowania, wbrew woli głosującego zapoznaje się z treścią jego głosu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy

(t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 365)

Zbieranie podpisów, stosowanie jakiejkolwiek formy nacisku.

Art. 497

§ 1. Kto, w związku z wyborami, zbiera podpisy osób popierających zgłoszenie listy kandydatów lub kandydata, stosując jakąkolwiek formę nacisków zmierzających do uzyskania podpisów podlega grzywnie od 1000 do 10 000 złotych.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto zbiera podpisy osób popierających zgłoszenie listy kandydatów lub kandydata na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych

Ministrowi Obrony Narodowej bądź skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

§ 3. Kto udziela lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą w zamian za zbieranie lub złożenie podpisu pod zgłoszeniem listy kandydatów lub kandydata podlega grzywnie od 10 000 do 50 000 zł.

Nieuprawnione posiadanie karty do głosowania.

Art. 497a. Kto w dniu wyborów wynosi kartę do głosowania poza lokal wyborczy lub taką kartę poza lokalem wyborczym przyjmuje lub posiada, nie będąc do tego uprawnionym, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2.

Podawanie sondaży wyborczych podczas ciszy.

Art. 500. Kto, w związku z wyborami w okresie od zakończenia kampanii wyborczej, aż do zakończenia głosowania, podaje do publicznej wiadomości wyniki przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych lub przewidywanych wyników wyborów, lub wyniki sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania podlega grzywnie od 500 000 do 1 000 000 złotych.

Gry losowe, loterie fantowe w ramach agitacji wyborczej.

Art. 501. Kto, w związku z wyborami, prowadząc agitację wyborczą na rzecz komitetów wyborczych lub kandydata albo kandydatów organizuje loterie fantowe lub innego rodzaju gry losowe albo konkursy, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych podlega grzywnie od 5000 do 50 000 złotych.

Podawanie lub dostarczanie napojów alkoholowych w ramach agitacji wyborczej.

Art. 502. Kto, w związku z wyborami, podaje lub dostarcza, w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, napoje alkoholowe nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia podlega grzywnie od 5000 do 50 000 złotych.

Zbiórka publiczna na cele kampanii.

Art. 504. Kto, w związku z wyborami organizuje zbiórki publiczne na cele kampanii wyborczej podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

Niedozwolone pozyskiwanie i wydatkowanie środków.

Art. 506. Kto, w związku z wyborami:

- 1) pozyskuje korzyści majątkowe na rzecz komitetu wyborczego lub wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego na cele inne niż związane z wyborami,
 - 2) pozyskuje korzyści majątkowe na rzecz komitetu wyborczego lub wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego przed dniem, od którego zezwala na to ustawa,
 - 3) pozyskuje korzyści majątkowe na rzecz komitetu wyborczego po dniu wyborów,
 - 4) wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego po dniu złożenia sprawozdania finansowego,
 - 5) wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego z naruszeniem limitów wydatków określonych dla komitetów wyborczych,
 - 6) udziela komitetowi wyborczemu organizacji albo komitetowi wyborczemu wyborców lub przyjmuje w imieniu tych komitetów korzyść majątkową pochodzącą z innego źródła niż od obywatela polskiego mającego miejsce stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 7) udziela komitetowi wyborczemu partii politycznej albo koalicyjnemu komitetowi wyborczemu lub przyjmuje w imieniu tych komitetów korzyść majątkową z innego źródła niż z funduszu wyborczego partii politycznej tworzącej komitet wyborczy partii politycznej lub z funduszy wyborczych partii politycznych tworzących koalicyjny komitet wyborczy,
 - 8) nie będąc obywatelem polskim mającym miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, dokonuje czynności skutkującej zmniejszeniem wartości zobowiązań komitetu wyborczego
- podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

Niedozwolone rozpowszechnianie ulotek i plakatów.

Art. 507. Kto, w związku z wyborami, udziela komitetowi wyborczemu lub przyjmuje w jego imieniu korzyść majątkową o charakterze niepieniężnym inną niż nieodpłatne usługi polegające na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne, pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne, wykorzystanie przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne, nieodpłatne udostępnianie miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne

nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

Niedopełnienie obowiązków pełnomocnika.

Art. 508

§ 1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia w terminie obowiązku przekazania przez komitet wyborczy na rzecz organizacji pożytku publicznego osiągniętej przez komitet wyborczy nadwyżki pozyskanych środków finansowych nad poniesionymi wydatkami podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie obowiązku przekazania przez komitet wyborczy na rzecz organizacji pożytku publicznego nadwyżki pozyskanych środków finansowych nad poniesionymi wydatkami, o którym mowa w § 1.

§ 3. Jeżeli osoba, o której mowa w § 2, działa nieumyślnie podlega grzywnie.

Niedopełnienie obowiązków pełnomocnika.

Art. 509.

§ 1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami nie dopełnia obowiązku sporządzenia i przedłożenia w terminie komisarzowi wyborczemu albo Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania finansowego o źródłach pozyskania funduszy oraz poniesionych wydatkach na cele wyborcze albo podaje w tym sprawozdaniu nieprawdziwe dane podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie obowiązku sporządzenia i przedłożenia komisarzowi wyborczemu albo Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania finansowego, o którym mowa w § 1.

§ 3. Jeżeli osoba, o której mowa w § 2, działa nieumyślnie podlega grzywnie.

Utrudnianie pracy biegłemu rewidentowi.

Art. 510.

§ 1. Kto, w związku z wyborami, nie dopuszcza do wykonywania lub utrudnia dopełnienie przez biegłego rewidenta obowiązku sporządzenia sprawozdania zawierającego opinię biegłego rewidenta

dotyczącego sprawozdania finansowego podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli osoba, o której mowa w § 1, działa nieumyślnie podlega grzywnie.

Wielokrotne uczestniczenie w głosowaniu w tych samych wyborach.

Art. 513. Wyborca, który więcej niż jeden raz uczestniczył w głosowaniu w tych samych wyborach – podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2

Przeszkadzanie w wykonywaniu procedur wyborczych.

Art. 513c. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza osobom uprawnionym na mocy przepisów kodeksu w ich czynnościach polegających na monitorowaniu lub dokumentowaniu procedur wyborczych podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Niedozwolona reklama.

Art. 514. Kto dokonuje wydatków na kampanię wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy w wysokości przekraczającej limit określony w art. 136¹

§ 1a. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach wójta ograniczenie, o którym mowa w § 1, obejmuje łącznie wydatki poniesione przed pierwszym głosowaniem i przed ponownym głosowaniem.

§ 2. Wydatki komitetu wyborczego, który w danych wyborach zgłosił kandydatów do więcej niż jednego wybieranego organu, przeznaczone na agitację wyborczą, są ograniczone łącznym limitem, powstającym przez zsumowanie limitów ustalonych w przepisach szczególnych kodeksu.

Szczegółowe informacje na temat wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 maja 2025 r. znajdują się na stronie Państwowej Komisji Wyborczej <https://pkw.gov.pl>.

PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

ul. Wiejska 10

00-902 Warszawa

tel. 22 243 03 00

adres e-mail: biuro@kbw.gov.pl

¹ **Art. 136.** Wydatki komitetu wyborczego na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy, w tym w prasie w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe, nie mogą przekraczać 80% limitu, o którym mowa w art. 135.

Art. 135. § 1. Komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami ustalonymi w przepisach szczególnych kodeksu.

